EVROPSKÝ PARLAMENT

2004 2009

Výbor pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci

2008/2160(INI)

21. 1. 2009

NÁVRH ZPRÁVY

s návrhem doporučení Evropského parlamentu Radě k posílení bezpečnosti a základních svobod na internetu
2008/2160(INI)

Výbor pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci

Zpravodaj: Stavros Lambrinidis

PR_INI_art114

OBSAH

Strana

NÁVRH DOPORUČENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU RADĚ 3

NÁVRH DOPORUČENÍ RADĚ (B6-0302/2008), ...9

VYSVĚTLUJÍCÍ PROHLÁŠENÍ 11

NÁVRH DOPORUČENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU RADĚ

k posílení bezpečnosti a základních svobod na internetu
2008/2160(INI)

Evropský parlament,

– s ohledem na návrh doporučení Radě, který předložil Stavros Lambrinidis za skupinu PSE a který se týká posílení bezpečnosti a základních svobod na internetu (B6-0302/2008),

– s ohledem na Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, Evropskou úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod a Listinu základních práv Evropské unie,[1] [a] především na jejich ustanovení týkající se ochrany osobních údajů, svobody projevu, práva na respektování soukromého a rodinného života a právo na svobodu a bezpečnost,

– s ohledem na směrnici 95/46/ES Evropského parlamentu a Rady ze dne 24. října 1995 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a volném pohybu těchto údajů,[2] na rámcové rozhodnutí Rady 2008/977/SVV ze dne 27. listopadu 2008 o ochraně osobních údajů zpracovávaných v rámci policejní a justiční spolupráce v trestních věcech,[3] na směrnici 2003/98/ES Evropského parlamentu a Rady ze dne 17. listopadu 2003 o opakovaném použití informací veřejného sektoru,[4] na návrh Komise ze dne 13. listopadu 2007 směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění směrnice 2002/22/ES o univerzální službě a právech uživatelů týkajících se sítí elektronických komunikací, směrnice 2002/58/ES týkající se zpracování osobních údajů a ochrany soukromí v odvětví elektronických komunikací a nařízení (ES) č. 2006/2004 o spolupráci v oblasti ochrany spotřebitele (KOM(2007)698), na směrnici 2006/24/ES Evropského Parlamentu a Rady ze dne 15. března 2006 o uchovávání údajů vytvářených nebo zpracovávaných v souvislosti s poskytováním veřejně dostupných služeb elektronických komunikací nebo veřejných komunikačních sítí[5] a stanovisko generálního advokáta ze dne 14. října 2008 ve věci C-301/06 Irsko v. Parlament a Rada,

– s ohledem na rámcové rozhodnutí Rady 2005/222/SVV ze dne 25. února 2005 týkající se útoků proti informačním systémům,[6] na rámcové rozhodnutí Rady 2001/413/SVV ze dne 28. května 2001 týkající se potírání podvodů a padělání bezhotovostních plateb,[7] na rámcové rozhodnutí Rady 2008/919/SVV ze dne 28. listopadu 2008, kterým se upravuje rámcové rozhodnutí 2002/475/SVV o boji proti terorismu,[8] na sdělení Komise ze dne 22. května 2007 nazvané „K obecné politice v boji proti počítačové kriminalitě“ (KOM(2007)0267) a na nedávné iniciativy pro odhalování závažných zločinů a terorismu (jako je např. projekt Check the Web),

[1] Úř. věst. C 364, 18.12.2000, s. 1.
[2] Úř. věst. L 281, 23.11.1995, s. 31.
[3] Úř. věst. L 350, 30.12.2008, s. 60.
[4] Úř. věst. L 345, 31.12.2003, s. 90.
[5] Úř. věst. 2006 L 105, s. 54
[6] Úř. věst. L 69, 16.3.2005, s. 67.
[7] Úř. věst. L 149, 2.6.2001, s. 1.
[8] Úř. věst. L 330, 9.12.2008, s. 21.

– s ohledem na práci vykonanou v rámci Rady Evropy, Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) a Organizace spojených národů (OSN), jež se týkala boje proti kriminalitě a počítačové kriminalitě a ochrany základních práv a svobod, včetně v rámci internetu[1]

– s ohledem na nejnovější rozsudky evropských soudů a vnitrostátních ústavních soudů v této oblasti a především německého spolkového ústavního soudu, který uznal zřetelné právo na ochranu utajení a integrity systémů informačních technologií,[2]

– s ohledem na čl. 114 odst. 3 a článek 94 jednacího řádu,

– s ohledem na zprávu Výboru pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci a stanovisko Výboru pro kulturu a vzdělávání (A6-0000/2008),

A. vzhledem k tomu, že vývoj internetu dokazuje, že se internet stává nepostradatelným nástrojem pro podporu demokratických iniciativ, novou platformou pro politickou diskusi (např. kampaně prostřednictvím internetu a elektronické hlasování), klíčovým nástrojem na světové úrovni pro uplatňování svobody projevu (např. blogování) a pro rozvoj obchodních aktivit,

B. vzhledem k tomu, že internet naplňuje význam definice svobody projevu vyjádřené v článku 11 Listiny základních práv Evropské unie, zvláště prostřednictvím své neomezenosti a nezávislosti na hranicích,

C. vzhledem k tomu, že by transparentnost, respektování soukromí a prostředí důvěry mezi subjekty na internetu měly být považovány za nezbytné prvky pro vybudování udržitelné bezpečné vize na internetu,

D. vzhledem k tomu, že přes svobodu, kterou poskytuje, je internet také zneužíván jako platforma pro násilná a nedemokratická sdělení, jako jsou např. sdělení podněcující teroristické útoky, a vzhledem k tomu, že hrozby počítačové kriminality všeobecně celosvětově vzrostly a ohrožují jednotlivce (včetně dětí) a sítě,

E. vzhledem k tomu, že těmto hrozbám musíme čelit efektivně a rozhodně, aniž bychom při tom změnili základní svobodnou a otevřenou povahu internetu,

F. vzhledem k tomu, že v demokratické společnosti to jsou občané, kdo má právo pozorovat a hodnotit každodenní činy a názory svých vlád a soukromých společností, které jim poskytují služby, a nikoli vlády a společnosti, kdo je oprávněn pozorovat a hodnotit každodenní činy a názory svých občanů; vzhledem k tomu, že technologicky vyspělé metody pozorování a dozoru ve spojení s nedůslednými zákony stanovujícími hranice jejich použití tento princip stále více ohrožují,

G. vzhledem k tomu, že technologické pokroky stále více umožňují tajné a prakticky neodhalitelné sledování činností občanů na internetu; vzhledem k tomu, že pouhá existence technologií pro sledování by neměla automaticky ospravedlňovat jejich užití,

[1] Např.: Úmluva Rady Evropy o počítačové trestné činnosti ze dne 23. listopadu 2001; Úmluva Rady Evropy o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních údajů ze dne 28. ledna 1981.
[2] BVerfG, 1 BvR 370/07, 27.2.2008, Absatz-Nr. (1 - 333).

nýbrž že prvořadý zájem o ochranu základních práv občanů by měl určovat hranice a přesné okolnosti, za kterých mohou veřejné orgány a soukromé společnosti takové technologie použít,

H. vzhledem k tomu, že v případě práv, jako je svoboda projevu nebo respektování soukromého života, je třeba mít na paměti, že veřejné orgány mohou v demokratické společnosti zasahovat do uplatňování těchto práv pouze v souladu se zákonem a pouze, pokud je to nezbytné a přiměřené,

I. vzhledem ke své globálnosti, otevřené a participativní povaze internet využívá svobodu jako pravidlo, to ale nevylučuje potřebu věnovat se otázce (na vnitrostátní a mezinárodní úrovni, ve veřejné i soukromé sféře), jak jsou respektovány a chráněny základní svobody uživatelů internetu a jejich bezpečnost,

J vzhledem k tomu, že internetová negramotnost bude novou negramotností 21. století, bude úkol zajistit, aby měli všichni občané přístup k internetu, rovnocenný se zajištěním přístupu ke vzdělání všem občanům, a takový přístup by neměl být upírán vládami či soukromými společnostmi; vzhledem k tomu, že je důležité zabývat se novými otázkami, jako je neutralita sítě, interoperabilita, globální dosažitelnost všech internetových uzlů a používání otevřených formátů a standardů,

K. vzhledem k tomu, že by měla být zajištěna opravdová rovnováha mezi opakovaným užitím informací v oblasti veřejného sektoru, které otevírá zcela nové možnosti pro tvořivé a kulturní experimentování a výměnu, a ochranou práv duševního vlastnictví,

1. dává Radě tato doporučení:

Úplný a bezpečný přístup k internetu pro všechny

a) snažit se učinit z internetu důležitý nástroj pro posílení postavení jeho uživatelů, prostředí, které umožňuje rozvíjení postupů „zdola nahoru“ a internetové demokracie, a zároveň zajistí zavedení významných záruk, jelikož se v této oblasti mohou rozvinout nové formy kontroly a cenzury; svoboda a ochrana soukromého života, kterou je poskytována uživatelům internetu, by měla být skutečná, a nikoli zdánlivá,

b) uznat, že internet může představovat výjimečnou příležitost, jak zlepšit aktivní občanství, a že přístup k sítím a jejich obsahu je v tomto ohledu jedním z klíčových prvků; doporučit, aby tato otázka byla dále rozvíjena na základě předpokladu, že každý má právo být součástí informační společnosti a že instituce a subjekty na všech úrovních mají obecnou odpovědnost tomuto rozvoji napomáhat,[1] tedy bojovat proti dvěma novým problémům elektronického věku – internetové negramotnosti a vyloučení demokracie,[2]

[1] Viz. řecká ústava a její odstavec 5A.

[2] V dokumentu Rady Evropy nazvaném „Internet – zásadní zdroj pro všechny“ ze dne 17. září 2008 je zdůrazněno, že „zajištění a podpora spravedlnosti a účasti v oblasti internetu je základním krokem pro rozvíjení spravedlnosti a účasti ve společnosti jako takové“.

c) zajistit spolu s dalšími důležitými faktory, aby se k bezpečnosti, svobodě projevu, soukromí i otevřenosti na internetu nepřistupovalo jako ke konkurenčním cílům, ale naopak se snahou jich dosáhnout společně v rámci komplexního přístupu, který adekvátně odpovídá všem těmto požadavkům,

Silný závazek k boji proti počítačové kriminalitě

d) vyzvat předsednictví Rady a Komisi, aby uvažovaly o komplexní strategii pro boj proti počítačové kriminalitě, včetně způsobů, jak na úrovni EU řešit problém „krádeže identity“,

e) podporovat úvahy o nutné spolupráci mezi soukromými a veřejnými subjekty v této oblasti a o zvýšení spolupráce v oblasti vymáhání práva,

f) sledovat práci v rámci projektu Check the Web a podporovat akce, které mají za cíl rozšiřovat informace o počítačové kriminalitě, jako jsou nedávné iniciativy o založení výstražných platforem a evropské výstražné platformy pro ohlašování přestupků spáchaných na internetu, za předpokladu, že fungují nutná bezpečnostní opatření,

g) podporovat programy na ochranu dětí a vzdělávat jejich rodiče, jak je stanoveno v právních předpisech EU s ohledem na nová internetová nebezpečí, a poskytnout hodnocení dopadu účinnosti doposud existujících programů,

h) přistoupit k přijetí směrnice o trestních opatřeních zaměřených na vymáhání práv duševního vlastnictví a současně za tímto účelem zakázat systematickou kontrolu a sledování všech činností uživatelů na internetu a zajistit, aby rozsudky byly úměrné spáchaným proviněním; v této souvislosti také respektovat svobodu projevu a sdružení individuálních uživatelů a bojovat proti pobídkám k porušování práv duševního vlastnictví prostřednictvím internetu, včetně určitých rozsáhlých přístupových omezení vytvořených samotnými držiteli duševního vlastnictví,

i) zajistit, aby vyjadřování kontroverzních politických názorů prostřednictvím internetu, i s ohledem na terorismus, nebylo předmětem trestního stíhání,

Neustálá péče o absolutní ochranu a zvýšenou podporu základních svobod na internetu

j) mít na zřeteli, že „digitální identita“ se čím dál více stává naší nedílnou součástí a v tomto ohledu je třeba ji řádně a účinně chránit před obtěžováním ze strany jak soukromých, tak veřejných subjektů; brát patřičný ohled na význam anonymity, pseudoanonymity a kontroly informačních toků pro soukromí a na skutečnost, že uživatelé by měli mít k dispozici prostředky, aby si své soukromí mohli účinně chránit,

k) uznat nebezpečí forem internetového sledování a kontroly zaměřené také na sledování každého „digitálního“ kroku jedince za účelem poskytnout profil uživatele a přiřadit mu „skóre“; objasnit skutečnost, že takové techniky by vždy měly být posuzovány podle své nezbytnosti a úměrnosti v souvislosti s cíli, kterých chtějí dosáhnout; zdůraznit také potřebu zvýšené opatrnosti a informovaného souhlasu

uživatelů s ohledem na jejich internetové aktivity (např. případ sociálních sítí),

l) prověřit a stanovit hranice souhlasu, který lze vyžadovat a vymáhat od uživatelů, ať už vládami či soukromými společnostmi, aby se vzdali části svého soukromí, jelikož existuje jasná nerovnováha vyjednávací moci a znalostí mezi individuálními uživateli a takovými institucemi,

m) přísně omezit a určit případy, kdy lze od soukromé společnosti působící na internetu vyžadovat poskytnutí informací vládním orgánům,

n) odsoudit vládní cenzuru obsahu, který lze hledat na internetových stránkách, především když taková omezení mohou mít „odrazující účinek“ na politický projev,

o) vyzvat členské státy, aby svoboda projevu nebyla předmětem svévolného omezování ze strany veřejné či soukromé sféry, a vyhnout se všem právním či administrativním opatřením, které by mohly mít „odrazující účinek“ na projev jednotlivce,

p) věnovat pozornost skutečnosti, že rozvoj internetu věc“ by neměl obcházet ochranu údajů a občanských práv,

q) podporovat zásadu „soukromí coby aspekt návrhu“, podle níž by měly být co možná nejdříve představeny požadavky na ochranu soukromí a údajů v kontextu nových technologických pokroků,

Mezinárodní závazky

r) vyzvat všechny subjekty na internetu, aby se zapojily do probíhajícího procesu internetové listiny práv, která je založena na existujících základních právech, podporuje jejich vymáhání a podporuje uznání zásad nových; v této souvislosti má dynamická spolupráce na internetové listině práv zásadní roli,

s) zajistit, aby se v této souvislosti uvažovalo o iniciativě, která bude probíhat na mnoha úrovních, zapojí mnoho subjektů a bude zaměřena na proces, a o spojení globálních a místních iniciativ, aby byla stanovena a chráněna práva uživatelů internetu, a tak zajistit legitimitu, odpovědnost a přijatelnost tohoto procesu,

t) podporovat aktivní účast Evropské unie na různých mezinárodních fórech zabývajících se globálními i místními aspekty internetu, jako je např. fórum o dozoru nad internetem (IGF),

u) účastnit se spolu se všemi příslušnými aktéry EU založení fóra o dozoru nad internetem na evropské úrovni, které by vyhodnotilo zkušenosti získané na vnitrostátních fórech, sloužilo jako regionální pól a prosazovalo účinněji evropské otázky, názory a obavy na nadcházejících mezinárodních fórech o dozoru nad internetem;

o

o o

2. pověřuje svého předsedu, aby předal toto doporučení Radě a pro informaci také Komisi.

11. 6. 2008

NÁVRH DOPORUČENÍ RADĚ (B6-0302/2008),

který v souladu s čl. 114 odst. 1 jednacího řádu

předložil Stavros Lambrinidis

k posílení bezpečnosti a základních svobod na internetu

Evropský parlament,

– s ohledem na Evropskou úmluvu o lidských právech a Listinu základních práv, a zvláště pak na jejich ustanovení vztahující se k ochraně osobních údajů, svobodě projevu a informací a respektování soukromého a rodinného života,

– s ohledem na nedávné iniciativy pro odhalování závažných zločinů a terorismu (projekt Check the Web) a na nedávný návrh pozměnit rámcové rozhodnutí Rady 2002/475/SVV ze dne 13. června 2002 o boji proti terorismu a na návrh k přezkoumání směrnice 2002/58/ES týkající se zpracování osobních údajů a ochrany soukromí v oblasti elektronických komunikací,

– s ohledem na práci vykonanou v rámci Rady Evropy, Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) a Organizace spojených národů (OSN), jež se týkala boje proti kriminalitě a počítačové kriminalitě a ochrany základních práv a svobod, včetně v rámci internetu,

– s ohledem na nejnovější rozsudky evropských soudů a vnitrostátních ústavních soudů v této oblasti a především německého spolkového ústavního soudu, který uznal zřetelné právo na ochranu utajení a integrity systémů informačních technologií,

– s ohledem na čl. 114 odst. 1 jednacího řádu,

A. vzhledem k tomu, že se internet stal v celosvětovém měřítku klíčovým nástrojem pro uplatňování svobody projevu a rozvíjení obchodních aktivit; vzhledem k tomu, že díky těmto okolnostem, v rámci boje proti zločinu a také zneužití veřejných a soukromých pravomocí, je ještě důležitější neomezovat potenciál tohoto nástroje,

B. vzhledem k tomu, že celosvětový rozsah, strmý rozvoj a specifické technické parametry internetu ztěžují možnost kontroly prostřednictvím samotných vnitrostátních právních předpisů a je nutné podniknout iniciativy, nejen na mezinárodní úrovni, na ochranu práv jednotlivce v souvislosti s jeho bezpečností, svobodami a také ochranou jeho soukromého života,

1. dává Radě tato doporučení:

   a) zasadit se o postupné přizpůsobení vnitrostátních právních předpisů v EU týkajících se

požadavků, jež se vztahují k ochraně základních práv na internetu,

b) podniknout kroky k posílení dialogu mezi vnitrostátními a evropskými zákonodárci a mezi vnitrostátními a evropskými soudy,

c) podněcovat dialog mezi všemi, kteří jsou zapojeni v oblasti internetu a jsou internetem ovlivněni, a to především provozovatele a uživatele internetu,

d) podporovat uzavření nezbytných mezinárodních dohod, jak na bilaterální (a především transatlantické), tak na multilaterální úrovni (iniciativy Rady Evropy, OECD a OSN);

2. pověřuje svého předsedu, aby předal toto doporučení Radě a pro informaci také Komisi.

VYSVĚTLUJÍCÍ PROHLÁŠENÍ

Základní práva na internetu – rozsáhlejší a zároveň v ohrožení

Žijeme v době, kdy každý – od vlád přes policii až po soukromé firmy, a dokonce i pachatele trestných činů – usiluje o co nejširší přístup k našim soukromým elektronickým údajům. Dříve nepředstavitelné podrobnosti o našich soukromých životech poskytuje zejména internet; jediné kliknutí na internetu generuje údaje, které by mohly být potenciálně využity či zneužity obchodníky, zpravodajskými službami nebo zloději identit.

Proto je zajištění ochrany **základního práva na soukromí** na internetu jedním z nejnaléhavějších úkolů, který před námi – tvůrci právních předpisů – stojí. Jedná se současně o jeden z nejpalčivějších etických, právních, technických a politických problémů, s nimiž se naše společnosti kdy potýkaly.

Každému je zřejmé, že internet může být nástrojem k posílení našich základních práv, neboť nám dává moc v podobě obrovského množství informací a spojuje nás s osobami a společenstvími po celém světě. Skutečnost, že internet přitom představuje značné ohrožení našich základních práv – jsme potenciálně vystaveni zákeřnému sledování, internet je využíván zločinci, a dokonce i teroristy –, vedeme v patrnosti již méně. A největší nejistota panuje v tom, jakým způsobem internet regulovat, abychom mohli těžit z jeho výhod a zároveň omezili velmi reálná a vážná rizika jeho zneužívání. Celou věc ještě komplikuje samotná podstata internetu, který je decentralizovanou sítí budovanou uživateli mimo kontrolu jakékoli vlády a který překračuje prakticky veškeré hranice.

Účelem této zprávy je proto poukázat na možnosti, jak co nejlépe chránit a prosazovat základní svobody jednotlivců při přímém propojení přes komunikační síť. Součástí naší reakce by měly být tyto hlavní prvky:

– zapojení všech zainteresovaných stran;
– podnikání kroků na různých úrovních, využití stávajících regionálních, celostátních a mezinárodních nástrojů a sledování jejich uplatňování v současné legislativní praxi;
– výměna osvědčených postupů; a
– řešení potřeb a problémů jednak jednotlivých typů internetových uživatelů a jednak velkého (a stále rostoucího) množství druhů aktivit online.

Ústředním bodem našeho úsilí je dosažení odpovídající rovnováhy mezi soukromím a bezpečností. To bude vyžadovat stálou pozornost a průběžnou úpravu parametrů, abychom udrželi krok s nezastavitelným technickým rozvojem. Musíme důkladně zvažovat všechny bezpečnostní otázky, od problematiky národní bezpečnosti přes bezpečnost a spolehlivost našich sítí až po osobní bezpečnost jednotlivců, kteří sdílí své údaje online. Je-li pro naše společnosti bezpečnější internet legitimním cílem, pak se musíme zabývat využíváním technik dohledu a sledování, které by mohly ohrozit naše základní svobody, a zpřísnit pravidla pro uplatňování těchto technik – zejména pokud jde o jejich nezbytnost, přiměřenost a účinnost. Jakékoli předpisy a programy, které vytvoříme, musí být flexibilní, adaptabilní a musí jednoznačně vymezovat odpovědnost, abychom mohli zůstat o krok před technickým vývojem.

Internet může významně posílit i další základní práva, jako je svoboda projevu, politická svoboda a svoboda sdružování, avšak stejně snadno je může oslabit. Pro ilustraci uveďme nedávnou legislativní iniciativu ve věci sledování projevu na internetu, které by mělo zabránit teroristickým útokům. To je klasický příklad předpisu, který – jestliže by nebyl velmi úzce zaměřen na daný cíl – by mohl uvolnit cestu masivnímu dohledu, a „zchladit" tak politický projev jednotlivců, který je základem demokratické společnosti.

Nalezení náležité rovnováhy v těchto otázkách má zásadní význam. Není sporu o tom, že pachatelům trestných činů dává internet mocný nový soubor nástrojů, a mělo by být samozřejmě zabráněno tomu, aby teroristé internet využívali k plánování a provádění útoků. Stejně tak naše společnosti správně požadují, abychom zabránili využívání internetu šiřitelům dětské pornografie. Tito zločinci představující hmatatelnou hrozbu oslabují odpor nás občanů k výzvám policie, aby bylo zavedeno plošné sledování internetu, který je ze své povahy „nehmotný". Této tendenci musíme odolat. Naše zákony samozřejmě musí být účinným prostředkem pro potírání trestných činů, nesmí však být nepřiměřené. Internet, neurčitého tvaru a nehmotné povahy, je k takovým excesům náchylný. Například jen málo lidí by podpořilo návrh, aby mohli policisté nebo marketingové společnosti otevírat všechny dopisy zaslané poštou a kontrolovat jejich obsah. Se stejnou obezřetností je třeba přistupovat k ochraně obsahu elektronické komunikace.

Je však třeba poznamenat, že kromě orgánů státní správy při pronásledování pachatelů trestných činů mohou svobodu projevu a soukromí omezovat i soukromé internetové firmy, a to za účelem zisku. Nejnovější taktikou, při níž tato skutečnost vyjde najevo – a to většinou teprve poté, co se prokáže, že firma sbírá, uchovává a využívá údaje bez oprávnění –, je požádat uživatele o **„souhlas"** s využitím jeho údajů (buď na základě kladného projevu vůle, nebo na základě záporného projevu vůle).

Musíme si položit otázku: **„Jaké jsou hranice souhlasu?"** Tato otázka se týká jak rozsahu údajů, jejichž poskytnutí může firma od uživatele požadovat, tak toho, do jaké míry by se měl mít jednotlivec možnost vzdát svého soukromí a dalších základních práv, aby získal určité internetové služby nebo výhody.

Odpověď na tyto otázky není tak jednoznačná. V jiném oboru – v oblasti pracovního práva – se naše společnosti dohodly, že míra, v jaké mohou občané souhlasit se zásahem do svého soukromého života, je omezená. Pracovní právo a kolektivní smlouvy ve většině členských států například stanoví maximální délku pracovní doby, minimální mzdu či jiné pracovněprávní nároky, kterých se pracovníci nemohou vzdát dohodou se zaměstnavatelem. Důvod je prostý: má se za to, že zaměstnanec a zaměstnavatel nemají stejně silnou pozici, a tedy že „souhlas" nemůže být udělen nebo získán za spravedlivých a rovných podmínek. Dalším důvodem je to, že jsme se též rozhodli, že musíme zabránit neustálému oslabování celého souboru pracovněprávních nároků, k němuž by mohlo dojít, pokud by se někteří jednotliví pracovníci mohli dohodou vzdát některých ze svých práv, nebo k tomu byli „nuceni".

Podobná nerovnováha sil a vědomostí panuje na internetu: síla, vědomosti a zájmy firem a vlád značně převládají nad silou, vědomostmi a zájmy jednotlivých uživatelů, stejně jako

riziko nabízení „levnějších“ (a tedy pro některé uživatele „atraktivnějších“) internetových služeb výměnou za nižší ochranu soukromí. Zpravodaj je přesvědčen o tom, že další bitva v diskusi o bezpečnosti a soukromí na internetu bude svedena vládami a soukromými firmami o rozsah „souhlasu“.

O tuto otázku bychom se měli hluboce zajímat, neboť v dnešní Evropě „Velký bratr“ nepřijde v podobě jakéhosi autoritářského režimu; pokud přijde, tak plíživě a s naším „souhlasem“.

Na závěr uveďme, že **právo na vzdělání a právo na přístup k internetu** jsou dvě další práva, která musí být zaslouženě prosazována, avšak která mohou být také ohrožena v souvislosti s potíráním trestných činů páchaných přes internet. Ve 21. století budeme čelit novému druhu negramotnosti, a sice elektronické negramotnosti. Jako má dnes každé dítě právo na vzdělání a každý dospělý na další vzdělávání, měl by mít každý člověk po celý život právo na přístup k počítačům a internetu. Vlády by měly tento přístup zajistit i pro nejodlehlejší oblasti a nejchudší občany; také je nutné, aby přístup k počítačům a internetu nebyl odpírán jako „trest“ za přestupky občanů. Široké škály služeb, jež internet nabízí, by měli mít možnost využívat lidé všech profesí, regionů a kultur. Tyto služby přispějí k jejich osobnostnímu rozvoji a vzdělávání, umožní jim udržovat pracovní i soukromé vztahy a v souladu s technickým vývojem a právními předpisy v maximální míře využívat hospodářské příležitosti.